

LA CARTA ALIMENTÀRIA DE LA BAIXA TORDERA

Maig de 2024

Un projecte de:

 Espai Agrari
Baixa Tordera

Amb el suport de:

 Diputació
Barcelona

Autoria:

Anna Roca Torrent, dinamitzadora de projectes agroterritorials i professora del departament de geografia de la Universitat de Girona

Equip de treball:

Nl. Casans. Urbanisme de l'Ajuntament de Santa Susanna
Maite Garrigós. Medi Ambient de l'Ajuntament de Palafrúls
Anna Pou. Medi Ambient de l'Ajuntament de Tordera
Montse Torres. Promoció de la ciutat de l'Ajuntament de Blanes
Sol Riera. Promoció de la ciutat de l'Ajuntament de Blanes
Toni Riera, Suport a l'Alcaldia i Promoció del Municipi de l'Ajuntament de Malgrat de Mar

Coordinació

Sònia Callau. Cap de la Direcció Territorial Agrària de l'Q. T. de Prevenció Municipal d'Incendis Forestals i Desenvolupament Agrari de l'Àrea d'Espais Naturals i d'Infraestructura Verda de la Diputació de Barcelona
Marc Riera. Direcció Territorial Agrària de l'Q. T. de Prevenció Municipal d'Incendis Forestals i Desenvolupament Agrari de l'Àrea d'Espais Naturals i d'Infraestructura Verda de la Diputació de Barcelona

Agraïments

Carles Aulet, President de la Cooperativa Agrària Tordera
Gisela Bayé, Departament d'Esports, Ajuntament de Blanes
Lluïsa Barberan. Esport, Ajuntament de Blanes
Sénen M. Barral, Infraestructures i innovació. Inditex
Cristina Cabot i Adrià Burniol, tècnics. Espigoladors
Isabel Carrillo. Arquitecte, Ajuntament de Santa Susanna
Xavier Castells. Cooperativa Progrés Garbí
Aleix Freixes. Regidor de la Pagesia de l'Ajuntament de Palafrúls
Mreia Hernández. Salut i infermera, Ajuntament de Malgrat
Mercè López. Sostenibilitat i turisme, Ajuntament de Santa Susanna
Ferran Martínez i Iris Triola, Confraria de Pescadors de Blanes
Albert Muñoz. Joventut, Ajuntament de Palafrúls
Júlia Navarro i Montse Verdaguer. Comunicació blogueres Km0
Judith Puig. Serveis socials, Ajuntament de Palafrúls
Miquel Riera. hortolà, agricultura ecològica, Pla de Munt, Palafrúls
Dolors Rosell, Medi Ambient. Ajuntament de Blanes
Rosa M. Salarichs. Urbanisme, Ajuntament de Tordera
Carles Sánchez. Distribució alimentària. Caprabo

Índex

1. UN ENTORN ALIMENTARI SINGULAR

- Trajectòria compartida
- Trets diferencials de la Baixà Tordera

2. UN PROCÉS PARTICIPATIU COMPROMÈS

- Incorporant la ciència ciutadana
- Idees de consens en l'espai de debat obert
- Oportunitats per a la Baixà Tordera
- Què en diuen els agents del sistema agroalimentari?
- Què en diu la ciutadania?

3. PRINCIPIS PER ASSOLIR

- L'escala local i les polítiques alimentàries
- Entramat d'agents, processos, relacions i fluxos

4. REPTES PER A LA BAIXA TORDERA

- Aprofitar les competències municipals per a la integració de les polítiques públiques alimentàries
- Enfortir l'educació i la cultura alimentària

REFERÈNCIES

1.UN ENTORN ALIMENTARI SINGULAR

Des de fa més poc més d'una dècada, diversos agents del teixit socioeconòmic de la Baixa Tordera i de les administracions locals, cooperatives agràries, sector primari (pagesia i pesca) **comparteixen un interès comú per desplegar una estratègia col·lectiva i fer valer les oportunitats que ofereix la producció agroalimentària** d'aquest àmbit territorial actiu. Amb aquest objectiu col·lectiu, **l'Associació de l'Espai Agrari de la Baixa Tordera¹, pren en consideració la conveniència d'enfortir la cohesió social i d'especialització econòmica al voltant dels aliments i l'alimentació sostenible i de proximitat.**

La pèrdua de visibilitat dels sector agrari i pesquer, l'envelliment i la manca de relleu professional, l'escassa coordinació d'accions en qüestions alimentàries entre les diferents entitats i institucions del territori, la reduïda planificació i organització del sistema agroalimentari local així com el debilitament del teixit comercial tradicional i l'allunyament, cada vegada més accentuat del consum dels productes frescos, propers i de temporada, reclamen, de manera urgent: **a) d'un replantejament de la direcció i l'enfocament de les accions de política alimentària, b) d'una reflexió participativa, entre administracions, entre regidories i entre entitats, on cada actor defineixi prioritats i beneficis, i, c) de l'exploració de les eines i les estratègies, dels avantatges i la seva funcionalitat per encarar alternatives, compromisos i aliances compartides.**

Els ajuntaments de Blanes, Malgrat de Mar, Palafrú, Santa Susanna i Tordera, i les cooperatives de la Conca de la Tordera, Progrés-Garbí i l'Agrícola de la Baixa Tordera, amb la complicitat d'entitats i representants de la societat civil, manifesten el seu interès en l'aposta conjunta per engegar l'Estratègia Alimentària de la Baixa Tordera, una eina per transformar el sistema agroalimentari cap a un model més sa, just, sostenible, resilient, tot garantint la seva rendibilitat.

... una trajectòria compartida

Fruit del consens amb les institucions, l'any 2017 es va signar la *Carta per a la gestió i el desenvolupament de l'Espai Agrari de la Baixa Tordera* amb l'interès de realitzar el *Pla de Gestió de l'Espai Agrari de la Baixa Tordera*² per disposar de les eines i estimular l'economia agrària i les actuacions de suport al sector agrari. El juliol de 2022 es crea **L'Associació de l'Espai Agrari de la Baixa Tordera (EABT)**, un nou marc operatiu de caràcter supralocal que té el propòsit **d'enfortir l'activitat agroalimentària (agrària i pesquera) de base familiar i en constant remodelació per, de manera conjunta, assegurar la seva rendibilitat i entomar els desafiaments agroalimentaris de futur.**

... uns trets diferencials i identitaris

La Baixa Tordera, des de sempre, ha estat un espai amb cultura i tradició pagesa i pescadora. El nombre d'actius del sector primari, malgrat el degoteig constant del nombre d'aquests actius

¹ Web Espai Agrari de la Baixa Tordera: <https://www.espaiagrari baixatordera.cat/>

² Pla de Gestió i Desenvolupament de la Baixa Tordera: <https://www.espaiagrari baixatordera.cat/wp-content/uploads/2021/05/pla-de-gestio-i-desenvolupament-EspaiAgrari de la Baixa Tordera.pdf>

essencials, ho continua avalant. Hi ha poc més d'un centenar d'explotacions agràries de caràcter familiar i una cinquantena d'embarcacions pesqueres i, entre patrons i armadors, cent-seixanta pescadors a la Confraria de Blanes. Els primers, proporcionen sobretot verdures fresques i de temporada a més de llet, carn de boví i d'oví, ous, llegums, kiwis i mel; i els segons, més de cent espècies de peixos i mariscs a una població en augment i que, podrien abastar a un volum important de turistes, la major part dels quals pernocten cada any, a primera línia de mar al terme municipal de Santa Susanna.

El manteniment d'estructures organitzatives agràries consolidades, estables i potents com les cooperatives agràries d'aquest àmbit (Conca de la Tordera, Progrés-Garbí i Agrària de la Baixa Tordera) i la Confraria de Pescadors de Blanes, què, si bé assumeixen el rol de distribuïdores majoristes, són peces clau del sistema agroalimentari, custodien amb equipaments i serveis oberts a la ciutadania, un sector primari cada vegada més afeblit i amb greus problemes de relleu.

La Baixa Tordera, malgrat no disposar d'un marc jurídic-administratiu propi que l'empari³, amb diversitat d'activitats i paisatges però amb un element estructurador, el riu Tordera, **conforma un àmbit supramunicipal estable i organitzat per a la defensa de l'espai agrari periurbà i per la dinamització d'iniciatives agroalimentàries col·lectives** (obrador compartit, segell propi, etc.). El seu **propòsit de futur és engrescar-se en accions conjuntes que facin valdre la seva riquesa agrària i pesquera i que estimulin la cooperació entre consumidors, productors i administracions locals per elaborar la Carta Alimentària**, com a primera fase per la construcció de l'Estratègia Alimentària.

... la Baixa Tordera

Entorn geogràfic

- ✓ 92.765 habitants (idescat, 2022)
- ✓ Espai densament poblat (27 urbanitzacions, incomptables espais de logística i allotjaments turístics) i espais naturals protegits (PN Montnegre-Corredor, Serralada Litoral Catalana i els PEIN riu i estany de la Tordera)
- ✓ Diversitat paisatges agraris a les planes horticultura intensiva; a l'àmbit septentrional: llet i carn
- ✓ Agricultura periurbana al litoral. Amb els sòls agraris més productius (per unitat de superfície) de la RMB (Catàleg del Paisatge, 2010). Influència geogràfica de la vall del riu Tordera

Producció agroalimentària

- ✓ 1.750 ha de superfície agrícola (74% dins el terme municipal de Tordera)
- ✓ 455 ha d'hortalisses (Palafolls, Malgrat, Blanes, Santa Susanna): Pla de Grau, de Balasc, de la Torre, de Gelpí, de la Júlia, de Munt, de Palafolls, ... (un conreu en davallada)
- ✓ 94 persones físiques i 34 jurídiques a l'agricultura (DUN, 2023); 180 persones a la pesca (ambdós en retrocés i amb falta de relleu i alternatives)
- ✓ 11,2 % menors de 40 anys (sector agrari), mitjana d'edat 57 anys (CAT= 61 anys)

³ Separat per diverses divisions territorials: les províncies de Barcelona i Girona, els àmbits territorials de la Regió Metropolitana i les comarques de Girona i les comarques del Maresme i la Selva.

Aprovisionament Alimentari

- ✓ 7 Mercats (3 a Blanes) i 84 parades d'aliments frescos, 7 productors ecològics
- ✓ 3 cooperatives agràries: la Conca de la Tordera, Progrés-Garbí i l'Agrària de la Baixa Tordera
- ✓ Botigues alimentàries (pa, carn i peix, principalment als eixos urbans, però en davallada)
- ✓ La Baixa Tordera té un potencial agroalimentari que abasta l'àmbit occidental de la RMB i la meridional de l'Àrea Urbana de Girona (conca alimentària)

Equitat social i econòmica

- ✓ Projectes socials vinculats a l'agricultura i l'alimentació: Posar en valor la tradició pesquera (Blanes), campanyes pilot per la reducció del malbaratament alimentari (Malgrat de Mar), gestió de la vulnerabilitat alimentària a través de les targetes moneder (Palafolls), tríptics de la història de l'horta i proposta de km0 amb l'hoteleria (Santa Susanna), projecte amb la Fundació Humana i hort ecològic (Tordera)

Aliments i nutrició

- ✓ 31 Escoles (primària i secundària) i 8.000 alumnes
- ✓ 8 escoles amb equipaments de cuina propis
- ✓ Ecoarrels, menjador escolar ecològic

2. UN PROCÉS PARTICIPATIU COMPROMÈS⁴

A partir d'un enfocament participatiu multifactorial i multiescalar, es promou, de forma concertada entre les administracions locals i agents privats, l'impuls de l'Estratègia alimentària de la Baixa Tordera. Aquest compromís aposta per **un pacte entre els actors clau per assolir un sistema alimentari sostenible i per l'harmonització dels diferents projectes i iniciatives en matèria d'aliments i alimentació.** L'objectiu és generar **una reflexió col·lectiva i un debat constructiu amb la dinamització d'un procés participatiu proactiu per a la seva plasmació en la Carta Alimentària**, una declaració de principis que porta implícita la voluntat de canvi del sistema agroalimentari cap a un model més just, saludable, sostenible i resiliència.

... incorporant la ciència ciutadana

El seguiment de la participació d'aquest procés s'ha concebut en diferents fronts d'acció durant les fases de l'anàlisi per a la l'elaboració de la Carta Alimentària. S'ha tingut en compte la col·laboració i el compromís actius de la ciutadania, sigui en la captació d'idees o la definició de reptes, sigui en la coordinació i suport tècnic durant el procés participatiu. **La dinamització s'ha estructurat en tres blocs: la reflexió i el debat en tallers participatius (2)⁵, les entrevistes en profunditat amb els agents del sistema agroalimentari de la Baixa Tordera (37)⁶ i finalment,**

⁴ Ipes Food (2017) identifica la participació compromesa amb diferents regidories dels governs municipals que promouen polítiques amb múltiples beneficis en diferents àmbits amb la possibilitat que altres regidories s'inscriguin en els seus plans i aportin recursos addicionals.

⁵ Veure les presentacions dels tallers participatius.

⁶ Veure la presentació del resum de les entrevistes

les enquestes a la ciutadania (135)⁷. La pretensió final és incloure, de manera integral, als esglaons de la cadena de valor agroalimentària, des de la producció al consum i les dimensions, de caire extern, com la salut, l'educació, l'economia, el medi ambient o la cultura. Per a la realització d'aquest enfocament metodològic s'ha comptat amb la **implicació i l'acompanyament dels tècnics dels ajuntaments que, amb la seva expertesa, eines i recursos han esdevingut, des de la ciència ciutadana, una plataforma col.laborativa única, interactiva i de reforç** durant la selecció de les persones entrevistades i en la reflexió i el debat dels tallers de participació.

Governança

- ✓ 11 persones que formen part del sistema alimentari de la Baixia Tordera: pagesia, pesca, logística i distribució i cooperatives agràries
- ✓ 14 persones amb direccions tècniques de diferents àrees de l'administració local: salut, promoció econòmica, educació, joventut, esports, sostenibilitat, serveis socials, pagesia, territori i turisme
- ✓ 2 persones de serveis de comunicació
- ✓ 2 persones dels serveis d'innovació d'empreses no alimentàries amb menjadors privats i de gran capacitat

... idees de consens en l'espai de debat obert

Les temàtiques centrals dels espais oberts al debat han abordat qüestions centrals que es focalitzen en diverses matèries com la salut (des de la nutrició, l'accés i la disponibilitat), la cultura alimentària, la vulnerabilitat en l'accés i la diversitat, la qualitat i el preu, els espais agraris periurbans i el planejament urbanístic, la falta de relleu del sector primari, els residus i el malbaratament alimentari i el turisme com a repte de futur. No obstant això, qüestions com el model agroalimentari de futur, l'agroindústria, la innovació social i organitzativa del sistema alimentari o la logística i distribució agroalimentàries són, malauradament, tòpics absents en l'espai de reflexió participada.

... oportunitats per a la Baixia Tordera

A partir del procés participatiu i d'acompanyament en la definició dels temes clau de l'Estratègia, **s'han identificat les fortaleses i les oportunitats del sistema agroalimentari actual:**

- Existència d'una **voluntat política** per dinamitzar l'agricultura i la pesca i l'alimentació
- **Pes significatiu de pagesia i de la pesca** encara que amb uns actius en procés d'envelliment
- Registra d'un bon nombre de **recursos i eines per disseminar l'educació alimentària**: tallers de nutrició, recomanacions dels Centres d'Atenció Primària, fires degustació i tastets, visites a la Confraria de pescadors de Blanes, etc.
- **Disseminació de la informació dels productes locals** i de la singularitat de la Baixia Tordera: procedència, coneixements i sabers locals, components nutricionals, transformació culinària i els seus beneficis per la salut
- **Comunicació dels avantatges de la compra directa**: mercats, llotja, circuits curts
- **Promoció dels productes locals** a través d'un segell que especifiqui i identifiqui la singularitat de la Baixia Tordera. Visibilitzar i vindicar els productes frescos i locals

⁷ Veure la presentació del resum de les enquestes

- **Organització de la distribució i el consum** dels productes de la Baixada Tordera: a l'estiu pel turisme que reclama qualitat i proximitat, la resta de l'any als menús i menjadors públics (institucions i entitats del territori)
- **Fer valdre el patrimoni natural i cultural** de la Baixada Tordera: museu de la pagesia de Santa Susanna i el Museu de l'Albert Turné, Malgrat
- Impuls de la **conservació d'un espai agrari periurbà** amb una llarga trajectòria i expertesa cooperativa.
- **Prestigi de l'alimentació** per les generacions futures prenguin atenció per la cuina (ensenyar a cuinar i menjar per preservar la salut)
- Instar al departament d'ensenyament de la Generalitat de Catalunya a incloure a primària i a secundària una assignatura obligatòria per **aprofundir en el coneixement dels cicles productius dels aliments**: recursos naturals, sistemes productius, de temporada, cadena alimentària, etc.
- **Promoure els hàbits alimentaris sans** a través de la divulgació de la cultura alimentària
- Apostar des de la producció per l'agroecologia per millorar la qualitat alimentària
- Reclamar a la Generalitat de Catalunya, la **flexibilització de les normatives** per facilitar la compra pública d'aliments frescos i locals i per dinamitzar i estendre la tasca educativa i nutricional dels menjadors públics (i privats)
- **Implicar els professionals de la salut en els processos educatius alimentaris** per engrescar a cuinar i evitar patologies i disfuncions que encareixen la sanitat
- **Difondre les bondats de la taula i de menjar** com espais de socialització, de gaudir de sabors i de vida col·lectiva
- Desplegar les **innovacions tecnològiques** necessàries per ampliar la resistència i la resiliència per minimitzar les incidències i emergència derivades del canvi climàtic
- Incloure l'alimentació en el planejament urbanístic (reduir les vulnerabilitats dels barris i organitzar equipaments i serveis alimentaris)

... què en diuen els agents del sistema agroalimentari?

A través de les entrevistes⁸ es constata la preocupació per l'emergència climàtica en termes de proveïment alimentari (86%), la falta de reconeixement de la feina dels productors (69%), el reclam d'un major protagonisme dels productors en la definició de polítiques alimentàries (78%) i s'espera una major coordinació entre agents i consistoris per articular el suport a les accions alimentàries de futur. En termes de gestió alimentària, a) es brinda l'exercici d'accions dirigides a informar sobre la qualitat i el cicles agronòmics dels productes agraris, b) es proposa l'eliminació dels intermediaris que encareixen el producte final, c) es reclama una major protecció pel sector primari (pagesia i pesca) i, d) es demanen accions informatives i educatives contundents per fer valer els aliments i l'alimentació.

... què en diu la ciutadania?

Les enquestes⁹ mostren un perfil de ciutadania propera al debat alimentari i preocupat per la l'alimentació i la salut que, al mateix temps, diu que consumeix productes frescos i de temporada. Reclama, en la mateixa línia, una comunicació clara i diferenciada dels productes locals i de temporada, educació alimentària a les escoles¹⁰, i proposa divulgar les tasques

⁸ 37 agents del territori (via telemàtica o telefònica amb qüestions relacionades amb la percepció, l'opinió i els escenaris de futur) se n'extreuen uns resultats quantitatius o qualitatius que aporten una gran vàlua al bloc de participació amb contribucions que caldrà prendre en consideració.

⁹ 135 persones han respost el qüestionari a través de *google forms* d'incidència massiva

¹⁰ El 76% proposa que l'educació alimentària sigui en forma d'assignatura reglada per conèixer l'origen i el recorregut dels aliments: agrícoles, ramaders, del bosc i de la pesca.

agrícoles i pesqueres amb accions pràctiques per aprendre a comprar i a cuinar els aliments frescos i de proximitat.

3. PRINCIPIS PER ASSOLIR

L'accés, la disponibilitat i la producció d'aliments en un escenari a llarg termini podria esdevenir un repte. L'emergència climàtica, la inseguretat alimentària i nutricional i la desestabilització en termes geoestratègics, les crisis derivades de la globalització i les seves conseqüències, alerten de la necessitat de canviar les dinàmiques actuals respecte als aliments i l'alimentació. En aquest sentit, **els compromisos de les agendes internacionals per assolir alguns dels Objectius de Desenvolupament Sostenible de l'Agenda 2030** com ara el consum i producció responsables, fi de la pobresa, fam zero, salut i benestar, **mostren la ruta per assolir una transició cap a sistemes alimentaris més saludables, sostenibles i justos.** A escala regional, les creixents contradiccions del model agroindustrial, tecnificat i basat en l'exportació de productes i els seus impactes com el malbaratament alimentari, la reducció de la biodiversitat, en l'alteració dels ecosistemes i les repercussions en la salut de les persones, es perfilen com a grans desafiaments.

... l'escala local convida a vertebrar polítiques alimentàries

L'existència i el predomini d'un model agrícola d'empreses agràries familiars potent, a escala local, amb una llarga trajectòria professional i orientades al proveïment comarcal i regional, es considera el marc geogràfic idoni per definir i desplegar els compromisos i per implementar les prioritats a seguir en l'Estratègia alimentària de la Baixia Tordera. Tot i l'escassa planificació alimentària i territorial per resoldre i els desajustos entre els agents del sistema alimentari, l'àmbit local, convida a vertebrar polítiques alimentàries, de manera consensuada i col·lectiva. També contribueix a establir ponts entre diferents estrats administratius i a determinar les passes a seguir per aconseguir la disponibilitat i l'estabilitat del subministrament d'aliments per enfortir la salut de la ciutadania i el territori.

...entramat d'agents, processos, relacions i fluxos

Els governs locals es posicionen per resoldre problemàtiques al voltant de l'alimentació i per mostrar el potencial dels agents de la cadena. En aquesta línia, **existeixen xarxes i plataformes de col·laboració per fomentar la cooperació i l'aprenentatge mutu, entre les que destaca el Pacte de la Política Alimentari Urbana de Milà, MUFPP¹¹.** Els governs locals adherits es comprometen a treballar per uns sistemes alimentaris sostenibles inclusius, resilients, segurs i diversos. Aquest procés conegut i disseminat, **implica un complex entramat d'agents, processos i de relacions i fluxos que comprèn espais agraris, periurbans i rurals amb dinàmiques en constant canvi¹²** que és imperatiu abordar de manera transversal i des de perspectives diverses a partir dels principis que han de regir aquesta Estratègia alimentària.

¹¹ <https://www.milanurbanfoodpolicypact.org/>

¹² Ipes Food, 2017.

- **Alimentació sostenible.** Consisteix a alimentar tota la població de manera que beneficïi les persones, el planeta i els territoris. Per això, és necessari que es produeixin, es transformin, es venguin, es comprin i es consumeixin aliments creant prosperitat, promovent justícia social, cuidant i conservant i regenerant els nostres recursos i ecosistemes, així com salvaguardant la capacitat de les generacions futures d'alimentar-se també de manera sostenible¹³
- **Economia social i solidària.** Conjunt d'activitats, polítiques, accions, entitats que prioritzen el bé comú per davant del lucre atenent a criteris de sostenibilitat econòmica, ambiental i social, arrelades i enxarxades en el territori on despleguen la seva activitat. Això fa que esdevingui un àmbit ampli i transversal.
- **Governança alimentària.** Integració al sistema alimentari d'estructures i relacions inclusives basades en mecanismes participatius compromesos que integrin la ciutadania, el sector públic i el sector privat, que generen reflexió i debat i que, de la convergència dels diferents punts de vista, es despleguin mesures responsables i coordinades capaces de promoure i regenerar els sistemes alimentaris locals visibilitzant les dimensions econòmiques, socials i ambientals.
- **Innovació alimentària.** Situar l'emprenedoria i la innovació amb enfocament sostenible com a valor estratègic del sistema alimentari per a optimitzar els processos i millorar la qualitat dels aliments i fer-los més saludables, segurs i nutritius. El coneixement, la tecnologia i la creativitat són alguns dels paràmetres transversals que, a través de la recerca tecnològica i la innovació social, fomenten cadenes de subministrament i distribució més eficients i ètiques.
- **Planificació alimentària.** Inclou la dimensió alimentària com a eix transversal de les polítiques locals, de manera que conjuntament i com estratègia, adquireixin uns compromisos, es creïn aliances i es concretin línies prioritàries. El seu objectiu es centra en determinar accions i assignar recursos per garantir la salut nutricional de la ciutadania i la preservació d'activitats primàries (pagesia i pesca) com a eix de desenvolupament endogen del territori.
- **Proximitat espacial, social i cultural.** Prioritzar que els aliments siguin locals, que integrin el menor nombre possible d'intermediaris i que es vinculin amb la cultura local. Els canals curts de comercialització amb diferents formes i dimensions, faciliten les cadenes agroalimentàries més curtes i justes, es vertebren amb l'economia local, enforteixen el teixit social i garanteixen la viabilitat socioeconòmica de les empreses agràries familiars tot vetllant per la solidaritat i l'equitat.
- **Resiliència alimentària.** Enfortir la capacitat adaptativa dels sistema alimentari per garantir un proveïment estratègic davant situacions de potencial dificultat o d'emergència natural, climàtica, socio-política o sanitària.
- **Salut i equitat.** Prioritza tant la promoció i foment de dietes saludables, nutritives, segures, culturalment adequades, ambientalment sostenibles, com la informació i difusió dels mecanismes de protecció social per garantir que els grups més vulnerables puguin accedir als

¹³ Moragas, 2021

aliments saludables. Apropa la redefinició dels programes d'abasteixament públic dels menjadors escolars així com el recolzament a l'economia social i solidària i a les xarxes de la societat civil¹⁴

- **Sistemes de producció sostenibles.** Continuar avançant respectuosament cap a l'adopció d'enfocaments per interactuar amb els ecosistemes tenint en compte pràctiques regeneratives, establir un diàleg entre els coneixements científics i els sabers locals per desenvolupar una agricultura més eficient lligada als cicles naturals i al territori. Planteja i persegueix promoure la sostenibilitat integral (econòmica, ecològica, social i cultural) dels sistemes alimentaris locals.
- **Sobirania alimentària.** Assegurar el dret dels pobles a definir la seva política agrària i alimentària tot prioritant la producció local, els drets de la pagesia i el dret dels consumidors a poder decidir com i què volen consumir, com al dret a aliments nutritius i culturalment adequats, accessibles, produïts de manera sostenible i ecològica i el dret a decidir el seu propi sistema alimentari i productiu¹⁵.

4. REPTES PER A LA BAIXA TORDERA

Per articular un sistema alimentari capaç de garantir una alimentació saludable i accessible a tothom en equitat, resiliència i sostenibilitat adequades a les seves dimensions socials, econòmiques i ambientals amb l'objectiu de millorar la vida de les persones i la qualitat del territori, és imperatiu:

... aprofitar les competències municipals per a la integració de les polítiques públiques alimentàries

- Impulsar la **producció local agrària i pesquera** per proveir aliments saludables en un entorn innovador i sostenible enfortint xarxes i aliances entre els agents del territori (pagesia, pescadors, cooperatives agràries)
- Construir **cadena de subministrament** i de distribució agroalimentàries curtes, transparents i justes amb el suport a la innovació i la creativitat, cercant la qualitat i amb la implicació d'agents del territori dins un entorn de col·laboració
- **Coordinar accions en coherència entre administracions, entre regidories i amb entitats i societat civil, per generar espais de treball i d'intercanvi d'informació, habilitats i de competències** entre els agents del territori pel suport i desplegament de polítiques alimentàries de futur
- Enfortir el **comerç agroalimentari de proximitat**, posant l'èmfasi en la temporalitat i la qualitat, oferint un servei d'informació i difusió organitzada al consum local

¹⁴ Pacte de Milà, 2015

¹⁵ Nyéléni (2007) i Carta Alimentària de La Concepción, Xile.

- Mantenir la configuració d'un **espai agrari conformat per petites explotacions agràries familiars, amb trajectòria i tradició**, per proveir d'aliments propers i de qualitat
- Fomentar el **sentiment de pertinença a un àmbit ric en coneixements, sabers i valors vinculats a la terra i al mar**, enfortint l'entorn col.laboratiu divers i plural d'actors del seu sistema alimentari

... enfortir l'educació i la cultura alimentària

- Planificar polítiques públiques alimentàries per **promoure hàbits i dietes suficients, saludables i justes** per a la ciutadania i canviar la manera d'alimentar-nos contribuint a millorar l'educació alimentària i nutricional, la salut i la qualitat de vida dels ciutadans
- Sensibilitzar i disseminar la cultura alimentària per propiciar un **consum conscient, compromès, crític, informat, ètic i equitatiu, fent especial èmfasi al col·lectiu dels joves**
- Reduir les pèrdues i el malbaratament alimentàries per **minimitzar els impactes al llarg de la cadena de valor**
- **Compatibilitzar les activitats agràries i pesqueres tradicionals amb simbiosi amb una gestió ambientalment** responsable dels agrosistemes, salvaguardant un paisatge i un patrimoni rural singular i únic.

Referències

- Ajuntament de Mataró. Carta Alimentària de Mataró. Febrer 2023
https://www.mataro.cat/ca/temes/urbanisme/imatges-i-documents/carta_alimentaria_de_mataro.pdf
- Callau, S (coord.): (2019). Pla de Gestió i Desenvolupament de l'Espai Agrari de la Baixa Tordera. Ajuntament de Palafolls. Espai Agrari de la Baixa Tordera. Autoria: Roca, A., Tous, C. <https://www.espaiagrariabaixatordera.cat/wp-content/uploads/2021/05/pla-de-gestio-i-desenvolupament-EspaiAgraridelaBaixaTordera.pdf>
- Carta Alimentaria de la Región Metropolitana de La Concepción. Universidad de Bio Bio. 2022. <https://vrip.ubiobio.cl/inicio/noticias/en-la-ubb-se-firmo-la-carta-agroalimentaria-para-el-area-de-concepcion-y-la-region-del-biobio/>
- Carta Alimentaria de Quito. Ecuador. 2018. Por una alimentación equilibrada, inclusiva y sostenible. <https://gobiernoabierto.quito.gob.ec/wp-content/uploads/documentos/sistemaagro/documentos/Carta.pdf>
- Comisión Europea (COM (2017) 713 final): El futuro de los alimentos y de la agricultura. Comunicación de la Comisión al Parlamento Europeo, al Consejo, al Comité Económico y Social Europeo y al Comité de las Regiones. Bruselas, 29.11.2017
https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2018-0178_ES.html
- Ipes Food (2017) What makes urban food policy happen? Insights from five case studies. https://ipes-food.org/wp-content/uploads/2024/03/Cities_full.pdf
- Generalitat de Catalunya, Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, 2021. Pla Estratègic de l'Alimentació a Catalunya 2021-2026. a:
http://agricultura.gencat.cat/web/.content/04-alimentacio/consell-catala-alimentacio/enllacosdocuments/fitxers-binariis/pla-estrategic-alimentacio-Catalunya-2021-2026_doc-final.pdf
- Güibas E., Roca A. Pinyol, M. (2023). Diagnosi territorial de les explotacions agràries de l'Espai Agrari de la Baixa Tordera, Ajuntament de Palafolls. Espai Agrari de la Baixa Tordera. Diputació de Barcelona (inèdit)
- Masjuan, J. (2023). Canviar el món des de la taula. Allò que mengem és clau per la nostra salut però la manera com es produeix ho és per al futur del planeta. Eumo Editorial.
- Moragas-Faus, A. (2021). La alimentación sostenible. Manual para las ciudades. Ajuntament de Barcelona.
https://www.alimentaciosostenible.barcelona/sites/default/files/2021-02/Alimentació%20Sostenible_Manual%20per%20a%20ciutats_definitiu.pdf
- Pla Estratègic Metropolità de Barcelona. Carta Alimentària de la Regió Metropolitana de Barcelona, 2020. Barcelona Demà. Compromís Metropolità 2020-2030 Pla Estratègic Metropolità de Barcelona, 2020. Carta Alimentària de la Regió de Barcelona, Disponible a: https://pemb.cat/es/proyectosestrategicos-carm/compromisos_de_la_carm/3/
- Pla Estratègic Metropolità de Barcelona. Estrategia de alimentación saludable y sostenible. Barcelona 2030. Resumen ejecutivo.
https://www.alimentaciosostenible.barcelona/sites/default/files/2024-02/EASSB2030%20castellà%20imprimir_compimit.pdf

- Pacto de Política Alimentaria Urbana de Milà. 2015. Milan Urban Food Policy Pact, 2015. Milan Urban Food Policy Pact. Document en línia
<https://www.milanurbanfoodpolicypact.org/>
- Simon, M. (2023). Manual técnico Planeamiento urbanístico de los sistemas alimentarios agroecológicos. Ajuntament de València, Universidad Politécnica de Madrid y Red de Municipios para la agroecología.
https://oa.upm.es/76624/1/GuiaUrbanismo-Sistemas-Agroecologicos_b.pdf
- Red de Municipios por la Agroecología. Carta para una agricultura y alimentación sostenibles.
<https://www.municipiosagroeco.red/rurbactcartaagriculturayalimentacion sostenibles/>

CARTA ALIMENTÀRIA DE LA BAIXA TORDERA

DIAGNOSI PARTICIPATIVA: AGENTS I NECESSITATS

	✓ 11 persones del sistema agroalimentari		Salut		Educació
	✓ 14 tècnics de l'administració local		Pagesia		Informació
	✓ 2 experts en comunicació		Pesca		Reconeixement
	✓ 2 tècnics d'innovació				

EINES I ACCIONS

 ESPAIS DE DEBAT OBERT 2 Trobades amb els actors del territori i els tècnics dels ajuntaments	 ENTREVISTES 37 entrevistes a agents del sistema agroalimentari	 ENQUESTES 135 enquestes (google forms) a la ciutadania
--	--	--

PRIORITATS PER ASSOLIR

Alimentació SostenibleEconomia Social i SolidàriaGovernança AlimentàriaPlanificació AlimentàriaProximitat (espacial, social i cultural)		Resiliència AlimentàriaSalut i EquitatSistemes Alimentaris SosteniblesSobirania AlimentàriaInnovació Alimentària

REPTES PER A LA BAIXA TORDERA

APROFITAR LES COMPETÈNCIES MUNICIPALS PER:

- Impulsar la **PRODUCCIÓ AGRÀRIA I PESQUERA**
- Construir **CADENES DE SUBMINISTRAMENT** col·laboratives
- **COORDINAR** amb **COHERÈNCIA** administracions i entitats
- Enfortir el **COMERÇ DE PROXIMITAT**
- Preservar L'ESPAI AGRARI DE PETITES **EXPLOTACIONS** familiars
- Fomentar el **SENTIMENT PERTINENÇA** a un espai ric en sabers i valors de la terra i el mar

ENFORTIR L'EDUCACIÓ PER:

- Planificar polítiques alimentàries per promoure hàbits i **DIETES** saludables
- Sensibilitzar i difondre la **CULTURA ALIMENTÀRIA** per un consum conscient, crític i compromés
- Reduir **PÈRDUES** i **MALBARATAMENT** Alimentari per minimitzar impactes
- Compatibilitzar **ACTIVITATS AGRÀRIES** I **GESTIÓ AMBIENTAL** responsable

Un projecte de:
 Espai Agraari
de la Baixa Tordera

Amb el suport de:
 Diputació
de Barcelona

CARTA ALIMENTÀRIA DE LA BAIXA TORDERA

CORRESPONDÈNCIES ENTRE PRIORITATS I REPTES

PRIORITATS PER ASSOLIR	REPTES PER A LA BAIXA TORDERA									
	A1	A2	A3	A4	A5	A6	B1	B2	B3	B4
ALIMENTACIÓ SOSTENIBLE										
ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA										
GOVERNANÇA ALIMENTÀRIA										
INNOVACIÓ ALIMENTÀRIA										
PLANIFICACIÓ ALIMENTÀRIA										
PROXIMITAT ESPACIAL										
RESILIÈNCIA ALIMENTÀRIA										
SALUT I EQUITAT										
SISTEMA ALIMENTARI SOSTENIB										
SOBIRANIA ALIMENTÀRIA										

Aprofitar les competències municipals per:

- A1. Impulsar la producció local agrària i pesquera per proveir aliments saludables
- A2. Construir cadena de subministrament i de distribució alimentàries curtes i transparents
- A3. Coordinació entre administracions, entre regidories i amb entitats i societat civil
- A4. Enfortir el comerc agroalimentari de proximitat,
- A5. Mantenir un espai agrari de petites explotacions agràries familiars, amb trajectòria
- A6. Fomentar el sentiment de pertinença a un àmbit ric en coneixements, sabers i valors

Enfortir l'educació i la cultura alimentària per:

- B1. Planificar polítiques públiques alimentàries per promoure hàbits i dietes saludables
- B2. Sensibilitzar i disseminar la cultura alimentària per propiciar un consum conscient
- B3. Reduir les pèrdues i el malbaratament alimentàries per minimitzar els impactes
- B4. Compatibilitzar les activitats agràries i pesqueres tradicionals amb una gestió responsable